

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247071>

УДК 373.5.015.31:613/614

НАТАЛІЯ КОСА

ORCID: 0000-0002-0766-6118

НАТАЛІЯ КУЧУМОВА

ORCID: 0000-0001-5398-7150

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ

Останнім часом проблема здоров'я зараховується світовою наукою до кола глобальних проблем. Наша країна потребує здорового покоління, а щоб цього досягти необхідно широко поширювати принципи здорового життя. Охорона і зміцнення здоров'я учнів стає одним із найбільш важливих завдань сучасної школи. Глобальні процеси, зокрема пандемія, внесли певні корективи у розуміння важливості дотримання та збереження здорового способу життя. У статті розглядається поняття здорового способу життя як один з напрямів психолого-педагогічної освіти. У роботі також представлено результати аналізу дослідження формування здорового способу життя учнів. Проаналізовано основні джерела виникнення та можливі наслідки. Поставлено перспективні завдання дослідження проблеми формування здорового способу життя.

***Ключові слова:** підлітки; здоров'я; здоровий спосіб життя; формування здорового способу життя; стресостійкість*

Постановка проблеми. Пандемія стала певним індикатором стресостійкості для всього людства. Дорослі люди мають напрацьовані роками механізми саморегуляції, але підлітки залишаються вразливою категорією, особливо у період глобальних соціально-економічних, політичних, епідемічних катаклізмів.

Експертами ООН були прогнозовані доволі невтішні дані. За їхніми розрахунками чисельність населення України зменшиться з 44,8 млн чоловік до 40,9 млн до 2030 року (Офіційний сайт ООН). Ці дані були статистично обраховані та сформовані ще до початку пандемії. На сьогодні науковцям важко спрогнозувати демографічні наслідки. Саме тому, здоровий спосіб життя повинен стати державним пріоритетом у формуванні навчально-методичних, соціально-психологічних та медичних векторів освіти, науки та практики.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблеми збереження здоров'я та формування здорового способу життя розкривали у своїх працях сучасні науковці, зокрема такі: Г. Апанасенко, О. Ахвердова, Г. Богданова, Т. Бойченко, Б. Бутенко, О. Волошин, Я. Герасимович, Я. Дермонт, О. Жабокрицька, Н. Зимівець, А. Іванюшкін, І. Карпова, Д. Колесов, С. Кондратюк, З. Кузнецова, В. Кузьменко, А. Куликова, Ю. Лисицин, О. Леонтєва, Я. Мудрий, Ю. Науменко, Г. Никифоров, Ю. Павлов, В. Петленко, Е. Роджерс, Я. Сущенко, Т. Чуяшенко, А. Щедрина, О. Яременко та ін. Залучення дітей до здорового способу життя відбувалося в контексті фізичного (Л. Гурєєв, В. Качашкін, А. Матвєєв, С. Мельников та ін.), гігієнічного (В. Стан, Г. Сердюковська, І. Шоптенко-Семенова та ін.), морального виховання (О. Богданова, І. Каїров, О. Калініна, І. Мар'єнко, І. Харламов та ін.). В останні роки питання охорони здоров'я людини розглядаються в концепції виховання екологічної культури особистості, (Н. Дежнікова, І. Цветкова та ін.), а також в контексті педагогічної валеології (Г. Апанасенко, Г. Зайцев, М. Лазарєв, Л. Татарникова, Б. Чумаков та ін.) Крім того, окремим аспектам цієї проблеми були присвячені дослідження С. П. Єрмоленко, Н. В. Тарасенко, зокрема, «Квест як інноваційний метод формування здорового способу життя підлітків» (Єрмоленко, Тарасенко, 2016), З. М. Кузнецової С. В. Павлової «Теоретичні аспекти поняття «здоров'я» (Кузнецова, Павлова, 2007.), В. М. Титаренко «Проблема здоров'язбереження учнів: сьогодення та досвід» (Титаренко, 2018), «Здоров'язбереження учнів основної школи у процесі розвитку рухових навичок» (Юденюк, 2018) та ін..

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Формування здорового способу життя в усіх сферах освіти та соціально-психологічного супроводу навчання визначалось як один з провідних напрямків. Проте, пандемія, яка охопила світ у 2020-2021 році, та діджиталізація суспільства надало проблемі формуванню та збереженню здорового способу життя особливої актуальності, що, на наш погляд потребує дослідження і висвітлення. Саме тому, попри чималу кількість досліджень у цій галузі, **метою** статті є висвітлення сучасного стану проблеми формування здорового способу життя підлітків для прогнозування подальших напрямків педагогічної та соціально-психологічної роботи з ними в умовах, що склалися.

Відповідно до мети дослідження поставлені наступні **завдання**:

- визначити ключові поняття досліджуваної проблеми;
- описати результати опитування підлітків щодо розуміння ними й дотримання принципів здорового життя;

– проаналізувати, які теми про здоров'я найбільше цікавлять підлітків і що на їхню думку слід робити, щоб всі учні вели здоровий спосіб життя.

Виклад основного матеріалу. Здоров'я завжди було і залишатиметься тою незмінною цінністю, яка стояла в основі всіх ієрархій. Саме пандемія довела цю беззаперечну істину. Здоровій людині долати щоденні стреси допомагає її стиль мислення, харчування та фізична активність. Адже здоров'я – це не лише відсутність захворювань, це стан психофізіологічного балансу та благополуччя. Академік В. Казначеев підкреслював, що здоров'я – це цілісний багатовимірний динамічний стан, що розвивається в процесі реалізації генетичного потенціалу в умовах конкретного соціального й екологічного середовища і дозволяє людині в різному ступені здійснювати її біологічні та соціальні функції; процес збереження і розвитку фізіологічних властивостей, потенцій психічних і соціальних; процес максимальної тривалості життя при оптимальній працездатності й соціальної активності (Казначеев, 1993, с. 55). Це визначення можна вважати найбільш вдало представленим із позицій цільових функцій будь-якого суспільства.

Узагальнюючи трактування різними дослідниками цього поняття, можна зробити висновок, що здоровий спосіб життя – це типові та істотні для даної суспільно-економічної формації види, типи, способи життєдіяльності, які зміцнюють адаптивні можливості організму людини, сприяють успішному відновленню, підтримці й розвитку його резервних можливостей, повноцінному виконанню людиною соціальних функцій і досягненню активного довголіття. (Бойчук, 2017). Здоровий спосіб життя є цілеспрямованою активною діяльністю людини, яка спрямована на збереження та розвиток здоров'я.

Формування та підтримка здорового способу життя є однією з функцій роботи соціального педагога навчальних закладів. У контексті нашого дослідження особливостей формування здорового способу життя підлітків було розроблено анкету для виявлення обізнаності учнів про здоровий спосіб життя з метою формування подальших напрямків розвитку здоров'язберігаючих технологій та усунення недоліків у знаннях, вміннях та практичних навичках підтримки здоров'я підлітками. Перед проведенням анкетування з учнями було проведено цикл просвітницьких занять, щодо поняття стресу в нашому житті, значення здорового способу життя для формування стресостійкості, важливості стресостійкості та збереження здоров'я під час пандемії, а також заняття за програмою «Дорослішай на здоров'я» (Лещук, Савич, Голоцван, 2016).

Для дослідження була сформована вибірка з числа учнів 8 - 11 класів Чернівецької області, кількість опитуваних - 51 учень. В анкеті «Здоровий спосіб життя» учням було запропоновано 14 запитань, які передбачали як пропонувані варіанти відповідей, так і можливість надати власний варіант відповіді.

Проаналізувавши відповіді учнів, нами було отримано наступні результати. Здоровий спосіб життя учні розглядають як рейтинг таких дій: Відсутність шкідливих звичок – 35 учнів (68,61 %). Фізичні навантаження та спорт - 30 учнів (58,81%). Повноцінне та правильне харчування - 15 учнів (29,41%). Дотримання розпорядку дня - 10 учнів (19,61%). Повноцінне духовне життя - 7 учнів (13,72%). Більша частина учнів розуміє, що здоровий спосіб життя - це заняття спортом та відсутність шкідливих звичок, однак не всі з них усвідомлюють важливість дотримання режиму дня та правильного харчування, а також повноцінного духовного життя.

Щодо ставлення до здорового способу життя та необхідності дотримуватися його принципів, 35 учнів (68,61%) відповіли ствердно; 10 учнів (19,61 %) вважають, що можна добре прожити і без цього; а 6 учнів (11,76%) ставляться до цієї проблеми індиферентно.

У цілому 30 учнів (58,81%) оцінюють своє здоров'я як добре; 10 учнів (19,61 %) вважають своє здоров'я задовільним; 3 учнів (5,88 %) вказали, що їм важко відповісти; 3 учнів (5,88%) вважає своє здоров'я поганим.

Для збереження здоров'я 15 учнів (29,41%) займаються спортом, 20 учнів 39,21% учнів зазначили, що дотримуються режиму дня, 17 учнів (33,32 %) відповіли: «гуляю з друзями у дворі»; 30 учнів (58,81%) вказали, що відмовляються від шкідливих звичок. У той же час по 15% учнів вибрали відповіді «дотримуюся, поведінки більшості підлітків, погоджуюся із загальною думкою» та «не роблю нічого, у мене і так все нормально».

Відповідаючи на питання про те, що більше шкодить здоров'ю учні обрали наступні відповіді: 19 учнів (37,24 %) підлітків вважає, що це порушення режиму праці й відпочинку, 28 учнів (54,88%) зазначають, що це порушення харчування (переїдання, недоїдання, нерегулярність прийому їжі, харчування на швидку), 32 учні, тобто 62,72% опитаних підлітків назвали паління, 35 учнів (68,61%) вказали на споживання алкогольних напоїв, 41 учень, 80,36% опитаних підлітків вважають, що найбільше шкодить здоров'ю споживання наркотиків. Малорухливий спосіб життя як найбільшу шкоду для здоров'я обрали 11 підлітків (21,56%), 24 учні, (47,04%) назвали недотримання особистої гігієни.

Підлітки, оцінюючи шкідливі фактори для здоров'я, у першу чергу звертають увагу на шкідливі звички і не завжди правильно оцінюють такі ризики як порушення режиму праці і відпочинку, недотримання особистої гігієни та малорухливий спосіб життя.

Щодо ставлення підлітків до паління, алкоголю, наркотиків в майбутньому, то відповіді на це питання розподілилися наступним чином: 26 учнів 50,96% учнів обрали відповідь «не вживати зовсім», 25 учнів 49,01% підлітків вказали, що будуть «вживати зрідка, за обставинами», відповідь «якщо буде можливість, не упустити її» не обрав ніхто, також ніхто не запропонував власного варіанту відповіді. З відповідей бачимо, що половина підлітків вважає допустимим для себе в майбутньому зрідка вживати психоактивні речовини. Бесіди з учнями

показують, що тут мається на увазі в першу чергу алкоголь. Це пов'язано з тим, що алкоголь у нашому суспільстві прийнято вживати при святкуванні різних свят і діти сприймають як умовну норму.

Згідно з відповідями учнів, у їхній родині ставлення до здорового способу життя поважливе - 39 учнів (76,44%) та байдуже - 12 учнів (23,52%). Варто відмітити, що жоден учень не обрав негативної відповіді для характеристики ставлення до здорового способу життя в сім'ї. Таким чином ми можемо бачити, що вживання психоактивних речовин (алкоголю та тютюну) не вважається таким фактором, який суперечить власне розумінню здорового способу життя. Ми припускаємо, що така позиція пов'язана з культуральними особливостями сучасного суспільства, де вживання алкоголю та тютюну пропагується масмедіа та є обов'язковим атрибутом практично всіх святкувань.

Необхідним для ведення здорового способу життя 25 учнів (49,01%) відповіли: «наявність відповідних знань»; 20 учнів (39,21%) учнів вважають, що для цього потрібна «наявність коштів»; 10 учнів (19,61%) учнів обрали варіант «приміщення й устаткування»; лише 6 учнів (11,76%) учнів вважають, що потрібна відповідна література; 20 підлітків (39,21%) вважають, що необхідна спеціальна програма у навчальному закладі; 15 учнів 29,41% учнів думають, що потрібні відповідні фахівці; лише 2 учнів (3,92%) обрали варіант «спеціальна програма за місцем проживання». Переважна більшість, а саме 34 підлітки (66,64%) вважають що для ведення здорового способу життя в першу чергу потрібне власне бажання, 19 підлітків (37,24%) учнів зазначають необхідність сили волі, також були зазначені власні варіанти відповідей, зокрема, такі як «підтримка однодумців», «ведення такого способу життя всією родиною».

Отже, підлітки розуміють що для ведення здорового способу життя в першу чергу необхідне власне бажання, велике значення віддають вони наявності відповідних знань та відповідній програмі в навчальному закладі, водночас досить малий відсоток обирає необхідність відповідної літератури, це може бути пов'язано з тим, що сучасні підлітки більше користуються іншими джерелами інформації і, зокрема, інтернет ресурсами.

Третина підлітків розраховує на допомогу вчителів у веденні здорового способу життя – 29 учнів (56,84%), майже чверть підлітків покладається на допомогу батьків та родичів у цих питаннях - 26 підлітків (50,96%). Від тренерів та лікарів - 10 учнів (19,61%) та 11 учнів (21,56%) - очікують підтримки в питаннях здорового способу життя 17 підлітків (33,32%) чекають цього від друзів. І лише п'ята частина учнів - 19 підлітків 37,24% - обрали відповідь «я сам» розуміє, що покладатися в цій важливій справі треба в першу чергу на себе.

Щодо факторів, який є найважливішим у збереженні здоров'я, 16 учнів 31,36% обрали спосіб життя, 12 учнів 23,52% вважає, що це спадковість, 12 учнів 23,52% зазначили, що це рівень медицини і 11 підлітків 21,41% вважають, що найважливішим у збереженні здоров'я екологічний стан довкілля. Відомо, що всі ці фактори впливають на здоров'я людини, однак з дослідження бачимо, що спосіб життя як найважливіший фактор у збереженні здоров'я обрала більша кількість підлітків, ніж інші фактори, що може свідчити про те, що підлітки все ж усвідомлюють власну відповідальність за збереження здоров'я.

Серед мотивів, які спонукають до звичок, які шкодять здоров'ю, підлітки визначили: 25 учнів (49,01%) вважають це «впливом друзів, знайомих»; 17 учнів (33,32%) думають, що це «через особисті проблеми»; 15 підлітків 29,41% - байдужість до власного життя; 13 підлітків (25,48%) обрали відповідь «щоб бути сучасним, «крутим»», 5 учнів (9,81%) відповіли, що такі люди «не знають про шкідливість негативних звичок».

Як бачимо, найбільше учнів вважають що люди вдаються до шкідливих звичок під впливом друзів і знайомих; досить незначна кількість учнів вважають, що люди не знають про шкідливість цих звичок. Підлітки під цим розуміють, що навіть знаючи про шкідливість тієї чи іншої звички людина може вдаватися до неї під впливом інших. Конформність та бажання бути приналежним до референтної групи характерні для підліткового віку. Та ми можемо говорити про різницю в знанні та усвідомленні наслідків шкідливих звичок. Логічним в цьому ключі був аналіз джерел інформації підлітків, які дають найповніше уявлення про ведення здорового способу життя.

Так, 19 учнів (36,01%) відповіли, що це інформація з шкільних уроків, 16 підлітків 31,36% відзначили спілкування та поради батьків, 23 учні (45,08%) відповіли що таку інформацію отримують на спеціальних виховних годинах, лекціях, тренінгах, 21 учень (41,16%) назвав таким джерелом засоби масової інформації і 12 учнів (23,52%) вказали, що отримують потрібну інформацію від однокласників та товаришів.

З'ясовуючи, які теми про здоров'я найбільше цікавлять підлітків, ми отримали наступні результати: 16 учнів 31,36% цікавлять фізична культура й спорт (таку відповідь обирали переважно хлопці); 15 учнів (28,51%) (переважно дівчатка) зазначили, що їм цікаво дізнатися про раціональне харчування; 10 учнів (19,61%) хотіли б дізнатися про шкоду тютюнопаління; 20 учнів (39,21%) хотіли б дізнатися про шкоду алкоголю; 5 учнів (9,8%) підлітків зацікавила шкода від вживання наркотиків; 30 учнів (58,81%) зацікавлені у питаннях статевого виховання. Як бачимо найцікавішими для підлітків є питання статі та статевого виховання, що зумовлено їхніми віковими особливостями, адже вони переживають бурхливий етап статевого дозрівання. Значна частина підлітків зацікавилася шкодою алкоголю більше, ніж тютюнокуріння і вживання наркотиків, що може свідчити про те, що вживання алкоголю прийнято вважати менш шкідливою звичкою.

На питання, що потрібно робити, щоб всі учні вели здоровий спосіб життя, учні відповіли, що потрібно бажання самих учнів, підтримка в родині, підтримка однолітків, проведення тренінгів і виховних годин у школі.

Висновки. Таким чином, підлітки в цілому добре обізнані з питаннями здорового способу життя, що можна пояснити тим, що вони слухають курс «Основи здоров'я», «Дорослішай на здоров'я», тренінги життєвих навичок за програмою «Захисти себе від ВІЛ», передбачені навчальною програмою. Значна частина учнів намагається дотримуватись правил здорового способу, уникати шкідливих речовин. Учні цікавляться питаннями збереження та відновлення психологічного та фізичного здоров'я під час пандемії. Помічено, що серед учнів, родини яких дотримуються здорового способу життя, стресостійкість до негативних факторів під час пандемії вища, що проявляється у більш адекватних висловлюваннях та конструктивних прогнозах щодо використання тенденцій здоров'язбережувачих технологій. Проте, актуальною залишається проблема співвідношення рівнів знання/усвідомлення наслідків ведення нездорового способу життя, пропаганди алкоголю та тютюну через рекламу та укорінення цих елементів в національних традиціях.

Перспективними окреслюються такі напрямки роботи як аналіз гендерного аспекту та розробка психолого-педагогічних програм з урахуванням акценту на усвідомлення наслідків та формування відповідальної поведінки.

Список використаних джерел

- Бойчук, Ю. Д. (Ред.). (2017) *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження*: колективна монографія. Харків: Вид-ць Рожко С. Г.
- Срмоленко, С. П., Тарасенко, Н. В. (2016). Квест як інноваційний метод формування здорового способу життя підлітків. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*, 136, 76-78.
- Казначеев, В. П. (1993). *Теоретические основы валеологии*. Новосибирск: Наука.
- Кузнецова, З. М., Павлова, С. В. (2007). *Теоретические аспекты понятия «здоровье»*. Cyberleninka. Взято з <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-aspekty-ponyatiya-zdorovie>
- Лещук, Н. О., Савич, Ж. В., Голоцван, О. А. (2016). *Дорослішай на здоров'я*: навч.-метод. посіб. Київ.
- Мировая статистика здравоохранения: мониторинг ситуации в области здравоохранения в контексте Целей в области устойчивого развития*. Официальный сайт ООН. Взято с <https://www.un.org/ru/sections/issues-depth/health/index.html>
- Титаренко, В. М. (2018). Проблема здоров'язбереження учнів: сьогодення та досвід. *Молодий вчений*, 5.3 (57.3), 66-68.
- Юденюк, В. М. (2018). Здоров'язбереження учнів основної школи у процесі розвитку рухових навичок. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*, 154 (2), 197-200.

References

- Boichuk, Yu. D. (Ed.). (2017) *Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia [General Theory of Health and Preservation]*: kolektyvna monohrafiia. Kharkiv: Vyd. Rozhko S. H. [in Ukrainian].
- Iermolenko, S. P., & Tarasenko, N. V. (2016). Kvest yak innovatsiyniy metod formuvannya zdorovoho sposobu zhyttia pidlitki [Quest as an innovative method of forming a healthy lifestyle of adolescents]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky. Fizychnе vykhovannia ta sport [Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical sciences. Physical education and sports]*, 136, 76-78 [in Ukrainian].
- Iudenok, V. M. (2018). Zdoroviazberezhennia uchniv osnovnoi shkoly u protsesi rozvytku rukhovyykh navychok [Health of primary school students in the process of developing motor skills]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky. Fizychnе vykhovannia ta sport [Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical sciences. Physical education and sports]*, 154 (2), 197-200 [in Ukrainian].
- Kaznacheev, V. P. (1993). *Teoretycheskiye osnovy valeolohyy [Theoretical foundations of valeology]*. Novosibirsk: Nauka [in Russian].
- Kuznetsova, Z. M., & Pavlova, S. V. (2007). *Teoretycheskiye aspekty ponyatiya «zdorove» [Theoretical aspects of the concept of "health"]*. Cyberleninka. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-aspekty-ponyatiya-zdorovie> [in Russian].
- Leshchuk, N. O., Savych, Zh. V., & Holotsvan, O. A. (2016). *Doroslishai na zdoroviia [Grow up to health]*: navch.-metod.posib. Kyiv [in Ukrainian].
- Myrovaia statystyka zdravookhraneniya: monytorynh sytuatsyy v oblasti zdravookhraneniya v kontekste. Tselei v oblasti ustoichyvoho razvytiya [World health statistics: monitoring the health situation in the context of the Sustainable Development Goals]*. Ofytsyalnii sait OON. Retrieved from <https://www.un.org/ru/sections/issues-depth/health/index.html> [in Russian].
- Tytarenko, V. M. (2018). Problema zdoroviazberezhennia uchniv: sohodennia ta dosvid [Student health issues: present and experience]. *Molodyi vchenyi [A young scientist]*, 5.3 (57.3), 66-68 [in Ukrainian].

KOSA N., KUCHUMOVA N.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

FORMATION OF A HEALTHY LIFESTYLE AS A CURRENT DIRECTION OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL WORK WITH ADOLESCENTS

The Healthy lifestyle's formation is an actual problem of pedagogy, psychology and social work. The issues of saving, restoring health, and resistance to stress have become extremely relevant. The results of research of adolescents' awareness of a healthy lifestyle are represented in the article.

Teens are well informed about the basic concepts of a healthy lifestyle as detailed analysis showed. The process of forming responsibility for own life and health, conscious decision-making and overcoming cultural stereotypes about a healthy way of life requires special attention. The issues of saving, restoring health, and resistance to stress have become extremely relevant. Therefore, the analysis of the awareness of teens in matters of a healthy lifestyle has become necessary for the formation of a further algorithm for saving and restoring health.

The analysis of research determined alcohol is an acceptable attribute that does not seriously interfere with a healthy lifestyle. This cognitive malformation is correlated with the promotion of alcohol and cigarettes on TV and web, also these harmful elements are acceptable in national traditions. The correlation between family's healthy lifestyle and resistance to stress is noticed. The families which respect a healthy lifestyle are more resistible to stresses during a pandemic time. It is manifested in more adequate statements and constructive predictions about the use of trends in health lifestyle's technologies. The correlation between family's healthy lifestyle and resistance to stress is noticed. The families which respect a healthy lifestyle are more resistible to stresses during a pandemic time. It is manifested in more adequate statements and constructive predictions about the use of trends in health lifestyle's technologies

The most part of teens is trying to follow the healthy lifestyle's rules and avoid harmful substances. Teenagers are interested in maintaining and restoring physical and psychological health during a pandemic.

The gender aspect, processes of conscious behavior acceptance of consequences and motivation for the formation of responsible behavior require additional researches.

Key words: *teens; education system; a healthy lifestyle; psychological and pedagogical support; pandemic; resistance to stress*

Стаття надійшла до редакції 4.05.2021 р.

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247073>

УДК 37.014.553.091.4

ЮЛІЯ КОЛОС

ORCID: 0000-0001-9931-3178

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЛЮДМИЛА ПАШКО

ЮЛІЯ ВАСИЛЕЦЬ

Комунальний заклад «Полтавський обласний науковий ліцей–інтернат II-III ступенів імені А.С. Макаренка Полтавської обласної ради», Полтавська область, с. Ковалівка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ А.С. МАКАРЕНКА ТА ГУМАНІСТИЧНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюються методологічні джерела та гуманістичні орієнтири сучасної освіти. Представлені філософські основи педагогіки А.С. Макаренка та педагогічні ідеї Г.В. Мохненка. Показані нові підходи до усунення шкідливих звичок: паління, алкоголізму та наркоманії в сучасних умовах. Метою дослідження є виявлення і систематизація гуманістичних орієнтирів та вимірів, їх значення та перспективи в умовах сучасної освіти.

У наш час з'явилися нові виклики суспільства, які вимагають інших підходів до виховання в умовах поширення алкоголізму, паління та наркоманії. Важливим і цікавим досвідом є підходи Генадія Вікторовича Мохненка, педагога-новатора, засновника й керівника найбільшого дитячого реабілітаційного центру «Республіка Пілігрим» та мережі реабілітаційних центрів для дорослих.

Ключові слова: *гуманістичні орієнтири, філософські основи, світогляд, гуманістичні виміри, моральні цінності*

Сучасні громадянсько-політичні реалії в нашій державі створюють об'єктивні передумови для розбудови освітньої системи на засадах гуманізму. Трансформація існуючої освіти характеризується поняттям гуманізації,